

בס"ד. מוצאי שמחת תורה — בחדרו — ה'תשל"ח*

להבין ענין שמחת תורה, וידוע הדיוק בזה¹ מה שאופן השמחה (דשמחת תורה) הוא שלוקחים ספר תורה כפי שהיא כרוכה ומכוסה במפה² ומרקדין עמה. דעם היות שבתורה כתיב³ כי היא חכמתכם ובינתכם גו' מ"מ אופן שמחה זו הוא לא ע"י לימוד ועיון כ"א ע"י ריקוד דוקא. שלכן השמחה דשמחת תורה היא אצל כל ישראל, גם אצל פשוטים ביותר שאין שייכים להשגה והבנה [ויתירה מזו, שבעת השמחה וריקודים דהקפות נמשכים (ווערן צוגעצויגן) גם כאלו שבשאר ימי השנה אין ניכר הקשר וההתאחדות שלהם עם [עניני] התורה, כמו שרואים במוחש]. וענין זה (שהשמחה דשמחת תורה היא בכל אחד מישראל) מתבטא גם בזה שמרקדין עם ספר תורה — תורה שבכתב דוקא, שאפילו זה שלא ידע מאי קאמר מברך ברכת התורה כשקורא בתושב"כ⁴. ומכיון שזה מה שמברך ברכת התורה הוא ע"פ ציווי תורת אמת, הרי פשוט שכן היא המציאות, שגם זה שלא ידע מאי קאמר ממשיך אוא"ס ועד עצמות ומהות (נותן התורה) בהתורה שלומד. גם ידוע⁵ הדיוק למה עושיין שמחת תורה בשמיני עצרת (ובחול"ל ביו"ט שני דשמיני עצרת), דלכאורה הי' צ"ל בחג השבועות זמן מתן תורתנו.

(ב) **ומובא** הביאור בזה⁶ ע"פ מה דאיתא במדרש⁷ ראוי היתה העצרת של חג שתהא רחוקה חמשים יום כנגד העצרת של פסח אלא עצרת של חג ע"י שהן יוצאין מן הקיץ לחורף לית ביומיהו דיזלון וייתון, משל למה"ד למלך שהיו לו בנות הרבה, מהן נשואות למקום קרוב ומהן נשואות למקום רחוק, יום אחד באו כולן לשאול שלום המלך אביהם, אמר המלך אלו שנשואות במקום קרוב אית בעונתן למיזל ולמיתי, ואילין שנשואות במקום רחוק לית בעונתן למיזל ולמיתי, עד דאינון כולן אצלי הכא נעביד כולן חד יו"ט ונחדי עמן, כך עצרת של פסח עד דאינון נפקין מחורף לקיץ אמר הקב"ה אית ביומא למיזל ולמיתי, אבל עצרת של חג ע"י שהן יוצאין מהקיץ לחורף כו' אמר הקב"ה לית ביומא למיזל ולמיתי אלא עד דאינון הכא נעביד כולן חד יו"ט ונחדי. וזהו מה שעושיין שמחת תורה בשמיני עצרת, כי ה"יום אחד" שבו באים כל הבנות [בנות ציון וירושלים, היינו נשמות ישראל]⁸

* יצא לאור בקונטרס מוצאי שמחת תורה — ה'תשל"ח, "ענש"ק בראשית ה'תשל"ח".

(1) ד"ה ביום השמע"צ תרפ"ט. ד"ה עץ חיים תרצ"ט. ד"ה להבין ענין שמחת תש"ה ותש"ו.

(2) שאז אין שייך ללמוד אותה. ובפרט ע"פ מרוז"ל (גיטין ס, ב) דרבירים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן בע"פ.

(3) ואתחנן ד, ו.

(4) הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב סי"ב"יג. וש"נ.

(5) אוה"ת שמע"צ ע' אתשעט ואילך. ד"ה ביוהשמע"צ תרפ"ט ותש"ו.

(6) ד"ה ביוהשמע"צ שם.

(7) שהש"ר פ"ז, ב (ב).

(8) לקו"ת שה"ש ו, ג. כב, ב. אוה"ת שה"ש ע' פט ואילך.

לשאול שלום המלך אביהם קאי⁹ על יום הכפורים, ולאח"ז אומר נעביד כולן חד יו"ט ונחדי, הוא⁹ שמחת תורה (שנקבע בשמיני עצרת), שהוא "חד יו"ט" בדוגמת ה"יום אחד" דיום הכפורים.

(ג) **ויובן** זה ע"פ מה שנת"ל (ד"ה בסוכות תשבו¹⁰) שכל המועדים דחודש תשרי הם בבחי' של אחת. דהנה על ראש השנה ארז"ל¹¹ מצות היום בשופר. היינו, דזה מה שהיום דראש השנה הוא חלוק משאר המועדים הוא במצוה אחת (איין און איינציקע מצוה), מצות שופר. ובמצוה זו גופא כותב הרמב"ם¹² שהיא גזירת הכתוב למעלה מטעם. דהגם שהמצוה דשופר גם מרמזת על ענינים הכי נעלים בענין התשובה (כמו שממשיך הרמב"ם¹² רמז יש בדבר כו') מ"מ ענינה הוא גזירת הכתוב למעלה מטעם. ועד"ז הוא גם בנוגע ליום הכפורים [סיום העשרת ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים], שהיא בחי' אחת דכל הג' בחי' דעולם שנה נפש. שהעבודה המיוחדת דיום הכפורים היא בקודש הקדשים בחי' אחת דעולם (מקום), ביום דיום הכפורים שנקרא¹³ בשם אחת בשנה, בחי' אחת דשנה (זמן), ונעשית ע"י כה"ג [אלא שהכה"ג עושה זה בתור שלוחם של כל ישראל] דכתיב¹⁴ ב' ויבדל אהרן להקדישו קודש קדשים, בחי' אחת דנפש. ועד"ז הוא גם בנוגע לסוכות, שבענין הסוכה [שמצות ישיבה בסוכה היא במשך כל שבעת ימי הסוכות, מרגע הראשון שבהתחלתם] מודגש ענין האחדות (בחי' אחת) דכל ישראל כמרז"ל¹⁵ ראויים כל ישראל לישיב בסוכה אחת. וכמו"כ הוא גם במצות נטילת ד' מינים [שענינה הוא להמשיך המקיף (דסוכה אחת) בפנימיות¹⁶], שבכל אחד מד' מינים אלו ניכר ומודגש ענין האחדות, ובפרט באתרוג, שבו מודגש ענין האחדות עוד יותר [שלכן בסדר הד' מינים שבכתוב¹⁷ (שגם סדר בתורה הוא תורה) ההתחלה היא מאתרוג פרי עץ הדר], דזה מה שאתרוג נקרא בכתוב בשם פרי עץ הדר הוא לפי שדר באילנו משנה לשנה¹⁸, היינו שהוא סובל את שינויי ד' האוירים שבמשך השנה, ועד אשר (לא רק שהוא סובל את כל האוירים אלא) הוא גדל מהם. ומענין האחדות שבאתרוג נמשך גם זה בשאר הג' מינים, שלכן הענין דהדר שבג' המינים למדים מאתרוג¹⁹. ונוסף לזה שכל אחד מהד' מינים מורה על ענין האחדות, הנה המצוה בנטילת ד' מינים היא לאחד

9) סד"ה ביהושע"צ תרפ"ט, סד"ה להבין ענין שמח"ת תש"ו.

10) תשל"ח (לעיל ע' קלד ואילך).

11) משנה ר"ה כו, ב.

12) הל' תשובה פ"ג, ה"ד.

13) אחרי טז, לד.

14) דברי הימים א כג, יג.

15) סוכה כז, ב.

16) סדור רסה, סע"א ואילך. המשך תרס"ו ס"ע לב. ובכ"מ.

17) אמור כג, מ.

18) סוכה לה, א.

19) סוכה לא, א. שו"ע אדה"ז תרמ"ה ס"ב. ואף ששם הוא בנוגע להדר כפשוטו — הרי ע"פ הביאור

שגדל מהם מובן שגם הדר כפשוטו גדל מהם.

את כל ד' המינים, שמורים על ד' הסוגים שבבנ"י²⁰, שהי' וייעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם.

והנה בכדי שיוכל להיות ההתאחדות האמיתית (ובת קיימא) של כל הד' סוגים דישראל, הוא ע"י התשובה. דהנה ענין התשובה הוא למעלה מהתחלקות, שלכן היא בשעתא חדא וברגע חדא²¹. דזהו ההפרש שבין לוחות הראשונות (ענין התורה מצ"ע) ללוחות השניות (ענין תורה ע"י תשובה), שבכדי לקבל לזה"ר הי' משה בהר ארבעים יום, נוסף על ההכנה דשבעה שבועות תספר לך שהי' לפני²². משא"כ בלוחות השניות, הרי הארבעים יום שהי' משה בהר הוא (בעיקר) בכדי לפעול שיתרצה הקב"ה לישראל בשמחה ובלבב שלם²³, ולאח"ז ניתנו הלוחות בשעתא חדא. והנה ענין זה [מה שהתשובה היא בשעתא חדא וברגע חדא] מדגיש שענין התשובה הוא למעלה מכל מדידה והגבלה²⁴, מפני שתשובה אמיתית מגעת (דערנעמט) בפנימיות ועצמות הנפש, שבחינה זו היא למעלה מהתחלקות, בחי' אחת (בשעתא חדא וברגע חדא) דנפש. וזהו מה שע"י התשובה נעשה ההתאחדות של כל הסוגים דישראל, מראשיכם שבטיכם עד חוטב עציך ושואב מימך, ובאופן דאתם נצבים כולכם גו', נצבים מלשון נצב²⁵ מלך²⁶, שישראל נעשים מלכים און בעלי בתים על כל המציאות דעולם, מתחיל מזה שהם נכתבים ונחתמים בכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בטוב הנראה והנגלה למטה מעשרה טפחים גם בענינים הגשמיים, מכיון שמצד בחי' זו אין שייך לחלק בין רוחניות לגשמיות ובין מעלה למטה, און דאָס נעמט דורך את כל סדר ההשתלשלות וגם מה שלמעלה מסדר ההשתלשלות.

וזהו ענין יום אחד באו כולן לשאול שלום המלך אביהם כו' נעביד כולן חד יו"ט ונחדי עמן, יום אחד (שבו באו כולן לשאול שלום המלך אביהם) הוא יום הכפורים, אחת דשנה (וגם אחת דעולם ודנפש), ומזה נמשך אח"כ נעביד כולן חד יו"ט כו' שקאי על שמחת תורה, שהוא ג"כ יום אחד (חד יו"ט), בחי' אחת.

(ה) **והנה** ההתעוררות דבחי' אחת שבנפש שלמעלה מהתחלקות צריך להמשיכה בהדרגות דנפש שבבחינת התחלקות [ובדוגמת מה שהתעוררות זו צריכה להיות קשורה בעשי' גשמית, וכמו בהעשי' דישיבה בסוכה, נטילת ד' מינים, ריקוד ברגלים]. דזהו מה שלאחרי שנאמר אתם נצבים גו' כולכם גו' שכל ישראל הם באופן

(20) ויק"ר פ"ל, יב.

(21) זח"א קכט, סע"א.

(22) ראה ר"ן סוף מס' פסחים שענין ד' השבועות שמיציאת מצרים עד מתן תורה הוא מקור ענין שבעה שבועות תספר לך. וראה זח"ג (צז, ב) שביציאת מצרים הייתה צ"ל ההכנה והעבודה דו' שבועות קודם לקבלת התורה.

(23) פרש"י תשא לג, יא.

(24) ראה לקו"ת שבת שובה סה, א.

(25) לשון הכתוב — מלכים"א כב, מח.

(26) אוה"ת נצבים ע' א"רא.

ד"כולכם"²⁷ מצד בחינת אחת שבהם, מונה אח"כ כל העשר סוגים בפרטיות, מראשיכם שבטיכם עד חוטב עציץ ושואב מימך, היינו שהענין דכולכם (בחינת אחת) דישראל צריך להיות ניכר בהם גם כמו שהם בבחינת התחלקות. וכמו שהוא בנפש עד"ז הוא גם בשנה, שבחינת יום אחד דיום הכפורים ודשמחת תורה פועלת און פירט אָן מיט אַלע ימי השנה (מתחיל מאסרו חג), שבכל פרטי עשיותיו (בכל מעשיך ובכל דרכיך), ניכר אַז ער איז אָט ערשט געקומען מיום אחד דיום הכפורים ודשמחת תורה. וענין זה הוא במשך כל השנה כולה, דאף שכבר עברו כמה וכמה ימים שבועות וחדשים מיום הכפורים ושמחת תורה, אעפ"כ ההתעוררות דיום אחד אינה נחלשת כלל ובתקפה עומדת, מכיון שבאה מבחינה שלמעלה מענין ההתחלקות והשינויים, בחינת אני²⁸ הוי' לא שנית. ועל ידי שהבחינה דיום אחד שלמעלה מהתחלקות נמשכת בכל ימי השנה שבבחינת התחלקות ושינויים, ע"ז נעשה עילוי גם בהבחינה דיום אחד, ע"ד מה שנת"ל בענין פרי עץ הדר אשר לא רק שהוא סובל כל שינויי האוירים אלא שהוא גדל מהם.

ו) **ויקרי רצון**, שכל הנ"ל יתקיים בכל אחד ואחת בתוככי כלל ישראל, שתהי' שנה טובה ומבורכת בטוב הנראה והנגלה למטה מעשרה טפחים, בבני חיי ומזוני ובכולם ריחיי, הן בבני חיי ומזוני כפשוטם והן בבני חיי ומזוני ברוחניות²⁹ (שמהם משתלשלים הענינים כפשוטם³⁰), אשר מתוך שמחה וטוב לבב תהי' מיד לאחרי שמחת תורה העבודה דויעקב הלך לדרכו³¹ גם בהנוגע לעניני הרשות [שענין ויעקב הלך לדרכו שאחרי יום הכפורים³² הוא ב"דרכו" בענין המצוות, שהרי בד' הימים שבין יום הכפורים לסוכות כל ישראל עסוקים במצוות³³. משא"כ ענין ויעקב הלך לדרכו שלאחרי שמחת תורה הוא ב"דרכו" גם בעניני הרשות], שבכל יום ויום, הן בימי החול ועאכו"כ בשבת ויו"ט (כולל גם ראש השנה ויום הכפורים), זיינען דורכגענומען כל עניניו, הן ענינים הכללים הן ענינים הפרטים, בנקודה העיקרית והפנימית דפנימיות ועצמות הנשמה, שהיא קשורה בפנימיות ועצמות א"ס ב"ה.

ז) **ומכיון** שזה בא משמחת תורה, ששמחה פורצת כל הגדרים, למעלה ממדידה והגבלה³⁴, הרי זה פורץ ומבטל כל הגדרים וההגבלות דגלות הפנימי, וכן הגדרים וההגבלות דגלות כפשוטו, וזוכים שבקרוב ממש יהי' ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, יבוא ויוליכנו קוממיות לארצנו במהרה בימינו ממש, ויבנה³⁵ בית המקדש במקומו ויקבץ נדחי

27 ראה לקו"ת ר"פ נצבים.

28 לשון הכתוב — מלאכי ג, ו.

29 להעיר מחנוך לנער בסופו. אוה"ת להצ"צ ד"ה והוי' פקד (בראשית כרך ד ע' 1510 ואילך).

30 ע"ד המבואר בתניא רפ"ג.

31 לשון הכתוב ויצא לב, ב. וראה שיחת אחרון של פסח תרצ"ה (נדפסה בסה"מ תשי"א ע' 240).

32 וככה תרל"ז רפצ"ו.

33 ויק"ר פ"ל, ז.

34 ראה ד"ה שמח תשמח תרנ"ז ע' 49 ואילך.

35 רמב"ם הל' מלכים ספ"א.

ישראל וכו' (ועד אשר) אז³⁶ אהפוך אל עמים שפה ברורה וגו' ולעבדו³⁷ שכם אחד,
והיתה³⁸ לה' המלוכה.

(36) צפני' ג, ט.

(37) בצפני' שם: לעבדו (בלא וא"ו). אבל ברמב"ם שם (ועוד): ולעבדו (בוא"ו). וראה הערה במכתב י"ג תשרי תשל"ו (לקו"ש חי"ד ע' 414).

(38) עובדי' א, כא.